

POWSTANIE STYCZNIOWE 1863-1864

Walka i uczestnicy
Represje i wygnanie
Historiografia i tradycja

POWSTANIE STYCZNIOWE 1863–1864

Walka i uczestnicy. Represje i wygnanie
Historiografia i tradycja

Pod redakcją
Wiesława Cabana
Wiktorii Słiwowskiej

Wydawnictwo
Akademii Świętokrzyskiej
Kielce 2005

Recenzenci

prof. zw. dr. Janina Leskiewiczowa
ks. dr hab. Edward Walewander, prof. KUL

Opracowanie redakcyjne

tekstów polskich Marzena Maćkowska
tekstów rosyjskich Ludwika Kasznicka

Korekta

tekstów polskich Natalia Palczyńska
tekstów rosyjskich Ludwika Kasznicka

Projekt okładki

Andrzej Zawada

Formatowanie komputerowe

Józef Bakowski

Publikacja dofinansowana przez
Komitet Badań Naukowych w Warszawie
Wyższą Szkołę Handlową w Kielcach
Centralę Farmaceutyczną „Cefarm” S.A.

Copyright © by Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej
im. Jana Kochanowskiego, Kielce 2005

Na okładce: Artur Grottiger, *Pochód na Sybir*, wł. Muzeum Narodowe w Poznaniu

ISBN 83-7133-271-8

Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej
25-369 Kielce, ul. Żeromskiego 5
tel. bezp. (0-41) 344-99-57
tel. centr. (0-41) 344-20-11, w. 296
fax (0-41) 344-20-11, w. 298
<http://www.pu.kielce.pl/wyd>
e-mail: wyd@pu.kielce.pl

CZĘŚĆ I: WALKA I UCZESTNICTWO

11	Wiktorja Słowowska (Warszawa) – Kartoteka uczestników powstania styczniowego w Instytucie Historii PAN
21	Józef Kurwał (Poznań) – Kampania zbrojna pułkownika Kazimierza Mielickiego
31	Stanisław Wiśniewski (Lublin) – Powstanie styczniowe w miastach na przygranicznym rubieżach Lubelszczyzny i Podlasia
41	Wacław Nowak (Warszawa) – Terror wobec ludności cywilnej Królestwa Polskiego i Ziemi Zabranych stosowany przez oddziały i zandarmierię powstania w latach 1863–1864
55	Zofia Strzyżewska (Warszawa) – Spraz zbrojna przyboczna Polcji Narodowej w Warszawie (1862–1864)
67	Andrzej Matusiewicz (Suwałki) – Uczestnicy powstania styczniowego pozostający pod bronią w Suwałkach w 2. poł. 1864 r.
83	Jan Frykowski (Warszawa) – Doradczyce w powstaniu styczniowym
101	Wiesław Caban (Kielce) – Bronisław Zaleski w powstaniu styczniowym i o powstaniu styczniowym

CZĘŚĆ II: REPRÉZIE I WYGNANIE

111	Olga Toporcowa (Mińsk) – Bojowanie 1863–1864 r. i represjonowanie niepartijną szpryma w Bielarysi
119	Janek Kiszczak (Włocławek) – Powstanie powstania na Cewero-Wołosce Słubici: ogólnie i osobne w ich osłonie
125	Janek Kiszczak (Włocławek) – Wspomnienia Józefa Kotona: przewa i jak miało być?
129	Wacław B. Pińcztka (Kazimierz-Moskwa) – Arcybiskupskie porty jak forma represji po otomianstwie w uczestnikami Włocławskiego powstania
133	Wacław Hanowicz (Łódź) – Uczestnicy Włocławskiego powstania i ich potomki w historii i Tomoska
145	Wacław Hanowicz (Łódź) – Uczestnicy Włocławskiego powstania i arcybiskupskiej osłonie
155	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863–1864 r. i powstanie Włocławskiego (Łódź)
159	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii: otomianstwo i osłonie
169	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii w 60-tych latach XIX w.
177	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
187	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
199	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
207	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
215	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
227	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
243	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii
249	Wacław Hanowicz (Łódź) – Wacław Hanowicz, uczestnik powstania 1863 r. w Kazimierzkiej gubernii

CZĘŚĆ III. HISTORIOGRAFIA I TRADYCJA

Галина Макарова (Moskwa) – Изучение истории восстания 1863 г. в Институте славяноведения в 1960–1970-х гг.	259
Eugeniusz Niebelski (Lublin) – Znaczenie wydawnictwa „Powstanie Styczniowe. Materiały i Dokumenty” dla badań nad dziejami 1863 r.	267
Mieczysław Wieliczko (Lublin) – Eligiusz Kozłowski – historyk dziejów i bibliograf powstania styczniowego ...	273
Henryk Żaliński (Kraków) – Helena Rządowska – badacz dziejów powstania styczniowego	283
Andrzej Swarc (Warszawa) – Oceny powstania styczniowego formą sporu politycznego wśród konserwatystów Królestwa Polskiego i Galicji (1870–1900)	289
Michał Śliwa (Kraków) – Polscy socjaliści wobec historii i tradycji powstania styczniowego	297
Sławomir Kalembka (Toruń) – Tradycje powstania styczniowego w Prusach Zachodnich i Prusach Wschodnich	305
Lidia Michalska-Bracha (Kielce) – Józef Białynia Chłodecki – badacz powstania styczniowego	309
Magdalena Micińska (Warszawa) – Żdrujca czy ofiara? Dyskusje wokół zdrady Zygmunta Kaczkowskiego (1863–1920)	319
Janusz Pezda (Kraków) – Materiały do historii zesłańców doby powstania styczniowego w zbiorach Biblioteki XX. Czartoryskich i Muzeum Narodowego w Krakowie	325
Марина Новоселова, Болеслав Шостакович (Иркутск) – Материалы к биографии повстанцев 1863 г. в Государственном архиве Иркутской области	331

Powstanie roku 1863 ma już bogatą literaturę. W bi-
 bliografii Eligiusza Kozłowskiego z 1964 r. uwzględnio-
 no 10 225 opracowań monograficznych, rozpraw i wspo-
 znanych uczeń walczył. Jej wydanie miało ważne
 znaczenie dla podejmowania dalszych studiów nad
 dziedzicami 1863 r. i najwęższe znaczenie miała seria „Po-
 wstanie Sycylii. Materiały i Dokumenty”. W etyk-
 cie wieloletniej pracy historyków polskich i rosyjskich
 opublikowano 25 tomów bezcennych dokumentów, po-
 chodzących z archiwów krajowych i zagranicznych,
 głównie rosyjskich, które ułatwiły prowadzenie badań,
 ale też uwidomiły, że trzeba do dzieł powstania
 sycylijskiego mogą znielować się jeszcze w wielu ar-
 chiwach zagranicznych.

W roku 1972 ukazała się syntezą powstania sycylio-
 wego pisał Siergiej Kieniewicz (wzmianka w 1983 r.).
 Obszerna, licząca 800 stron, publikacja stanowi z jed-
 nej strony pewnego rodzaju podstawowe wyniki ba-
 dań, a z drugiej inspirowanie do podejmowania kwestii, które
 zostały w tej syntezie jedynie zamerkowane, a czasami
 i pominięte.

Nie wyczerpuje też wszystkich aspektów epoki po-
 wstania wybuchu powstania – *Powstanie sycylijskie
 1863-1864. Wzniecie. Europa. Historia* (druk dopiero
 w 1990 r.), pod redakcją Sławomira Kalenbki, który
 w „Zamknięciu” książki wymienił zagadnienia czekające
 jeszcze na badaczy. Lipomnił się m. in. o ustalenie lic-
 by poległych i represjonowanych, o całościową ocenę
 dorobku dotychczasowych badań nad epoką powstania,
 wreszcie domagał się przyspieszenia serii regionalnych
 opracowań, dających podstawę do podjęcia nowej pró-
 by syntezy dzieł roku 1863.

Wiele problemów, które przywołał S. Kalenbka, pod-
 jętych zostało na sesji habilitacyjnej pt. *Powstanie sycy-
 ljskie* w 130. rocznicę. Inne za-
 gadnienia, zamieszczone w publikacjach z ostatnich
 10 lat, omówił K. Gromowski.

W 140. rocznicę powstania sycylijskiego Instytut Hi-
 storyi Polskiej Akademii Nauk i Instytut Historii Akade-
 mii Świętokrzyskiej w Kielcach zorganizowały w dniach
 24-27 kwietnia 2003 r. sesję, której uczestnikami byli
 historycy polscy i rosyjscy. Sądzimy, że prezentowany
 tom, będący pokłosiem tejże konferencji (z 40 referatów
 publikujemy 36), poszerzy stan wiedzy o przebiegu sa-
 mej walki i losu jej uczestników na zycie i wygnaniu.
 Będzie także uzupełnieniem badań nad historiografią
 i tradycją powstania sycylijskiego.

Redaktorzy naukowci

Historia Sycylii

Historia Sycylii